

K 5698 62

SITUATIE LIBANON

SECRET

1. Libanon/Beiroet

a. De situatie thans in Libanon als geheel moet worden begrepen tegen de achtergrond van de Libanese burgeroorlog, welke op zijn beurt eerst verstaan kan worden in het licht van de bijzondere religieus-politieke samenstelling van het land, alsmede tegen de achtergrond van het algehele Midden-Oosten-vraagstuk.

De Libanese bevolking telt een geringe meerderheid van Moslims, en voorts een grote minderheid aan Christenen, voornamelijk Maronieten, welke evenwel in politiek en economisch opzicht de dominante bevolkingsgroep waren op grond van een verdeling van posities krachtens een volkstelling van 1943. Bovendien bevindt zich in Libanon een aanzienlijk aantal Palestijnse vluchtelingen. Libanon was, nadat Jordanië in 1970 hardhandig optrad tegen het Palestijnse terrorisme, de belangrijkste uitvalsbasis voor acties van de Palestijnse terroristen tegen Israël.

b. Achtergrond van de Libanese burgeroorlog was nu dat links georiënteerde Libanese Moslims in samenwerking met de Palestijnen hebben getracht, de politieke machtspositie van de Libanese Christenen te verminderen, erop wijzend dat de demografische ontwikkeling van 1943 de daaruit voortvloeiende positie-verdeling had achterhaald.

In de burgeroorlog die ontstond, desintegreerde het Libanese leger, eveneens volgens de Moslim-Christen-scheidingslijn.

Op het ogenblik, dat uit de desintegratie in Libanon ofwel de vestiging van twee politieke entiteiten ofwel van één radicale Moslim-Palestijnse staat kon voortvloeien, greep Syrië in om zich te verzekeren van enige controle op de Libanese ontwikkelingen, vanuit de overweging dat beide mogelijkheden voor Syrië onaanvaardbare risico's meebrachten zowel in verband met de eigen binnenlandse situatie als ook m.b.t. de confrontatie met Israël. De Syrische ingreep betekende de redding van de, ondanks Israëlische steun, sterk in het nauw gebrachte Christenen.

De aanvankelijk in de Arabische Wereld met grote reserve beschouwde Syrische aanwezigheid in Libanon werd gesanctioneerd door een Arabische topconferentie (Riyadh en Caïro 1976), binnen het kader van de Arabische Vredesmacht, waarvan ook Saoedische, Soedanese, Zuidjemenitische eenheden alsmede troepen van de Verenigde Arabische Emiraten deel uitmaakten.

Het numerieke overwicht berustte bij de Syriërs, die hun aanwezigheid in Libanon handhaafden op ca. 30.000 man.

- c. Centraal probleem sindsdien bleef de positie van de Palestijnen in Libanon en de modaliteiten daarvan. In weerwil van herhaaldelijk oploeiende strijd tussen alle betrokken partijen kan worden gesteld, dat de aanwezigheid van de Arabische Vredesmacht gedurende 1977 garant stond voor (met nadruk: betrekkelijke) rust, onderbroken door een van tijd tot tijd opleven van de gevechten vooral tussen de Syriërs en Palestijnen.
- d. Gedurende 1978 is in het beeld verandering gekomen. Vanaf februari is Libanon en met name Beiroet het toneel geweest van heftige strijd, nu echter hoofdzakelijk tussen de Christenen en de Syriërs. Enerzijds kan daarbij worden opgemerkt, dat de Syrische doelstellingen in Libanon ontegenzeggelijk een accentverschuiving ondergingen van: herstel van de rust in Libanon ter veiligstelling van de Syrische belangen, tot: de vestiging van een permanente Syrische invloed in Libanon door versterking en bundeling van pro-Syrische inheemse groeperingen.
- In zoverre is er grond onder de bewering van de Christenen, dat de Syriërs zich van neutrale vredesstichters zijn gaan opwerpen tot "bezitters".
- Van Christelijke zijde is de Syrische aanwezigheid mettertijd steeds sterker in discussie gesteld, en ter bevordering van de eigen doelstellingen is een actieve confrontatie met de Syriërs gevoerd. *dit was ook de aanleiding*
- Een overweging daarbij was, dat het uitlokken van die confrontatie vroeg of laat Israëlische interventie zou kunnen opleveren. Israël echter heeft zich, met uitzondering van de inval in Zuid-Libanon in maart 1978, die primair bedoeld was om de Palestijnse militaire kampen en uitvalsbasis te elimineren na een Palestijnse terreur-actie in Israël, onthouden van feitelijke inmenging, betrokken als het was in het "Sadat-initiatief" en sedert september 1978 partij in de accoorden van Camp David. Onderwijl bereikte de Syrisch-Christelijke confrontatie een hoogtepunt in september 1978 in Beiroet, waarin de Christenen, mede dankzij materieel-voorziening door Israël, de Syrische druk wisten te weerstaan. Dit, de Syrische verliezen en een oproep van de VN-VR brachten op 7 oktober een wapenstilstand in werking, welke afgezien van sporadische incidenten tot nu toe heeft gefunctioneerd.

De Libanese regering heeft in samenwerking met de bij de Vredesmacht betrokken staten (Syrië, Saoedi-Arabië en Soedan met troepen, verder Koeweit, Qatar en de VAE financieel) maatregelen in ogenschouw genomen om de Libanese crisis tot een oplossing te brengen.

Sceptis heerst over de kans van slagen en zeker ook het tempo van die maatregelen. Een belangrijke ontwikkeling is echter, dat de Christenen, nu is gebleken dat hun confrontatie niet tot de beoogde resultaten leidde en met name geen Israëliische interventie tot gevolg had, zich thans de wijsheid van die confrontatie-politiek lijken af te vragen. Met name vallen daarbij de onderhandse contacten tussen Christen leiders en vooraanstaande PLO-lieden op. Achtergrond hiervan is mede, dat de ontwikkelingen in het vredesberaad over het Midden-Oosten als geheel lijken af te stevenen op de permanente vestiging in Libanon van de daar thans als vluchteling residerende Palestijnen.

Een dergelijke ontwikkeling wordt echter door de Libanese regering, de Palestijnen zelf en de Christenen volstrekt afgewezen. Een dergelijk oogmerk zou ⁱⁿimpliciet in de accoorden van Camp David kunnen worden gelezen, en is bovendien onlangs door de Franse minister van BuZa openlijk als de oplossing van het Palestijnse probleem genoemd.

Onderwijl zijn sinds eind november de Syriërs doende hun troepen in Libanon te vervangen door verse eenheden.

2. Zuid-Libanon

- a. De bijzondere situatie in Zuid-Libanon is voortgekomen uit het feit dat Israël in 1976 bij de binnenkomst van de Syriërs een "rode lijn" heeft aangewezen.

Een verdere opmars dan de rivier de Litani zou door Israël niet zijn geduld, hetgeen er in heeft geresulteerd dat de Syrische troepen zich niet bezuiden de rivier de Zahrani hebben gewaagd. Aangezien de Libanese regering niet meer beschikt over instrumenten om haar gezag te doen gelden, werd Zuid-Libanon een vacuum waar de partijen van de burgeroorlog, Moslims, Christenen en Palestijnen, hun eigen doelstellingen nastreefden. Er bestaat verder weinig twijfel aan, dat vanaf dat ogenblik Israël eigen denkbeelden ontwikkelde met betrekking tot de invulling van dit vacuum.

- b. Centrale probleem vormde de Palestijnse presentie en de modaliteiten ervan. In 1969 was op een kleine Topconferentie te Caïro bepaald, dat de Palestijnen vanuit Zuid-Libanon acties in Israël zouden mogen ondernemen, maar zich dienden te onthouden van beschietingen op Israël vanuit Zuid-Libanon.

Bij de Topconferenties van Ryadh en Caïro in 1976 werd "Caïro - 1969" in ere hersteld, hetgeen o.m. inhield dat de Arabische Vredesmacht zich zou belasten met de inzameling van zware wapens, ook die van de Palestijnen. De "rode lijn" verhinderde echter toepassing hiervan in Zuidelijk Libanon, waardoor in dat gebied de confrontatie tussen de partijen in de burgeroorlog kon voortduren.

Christelijke pogingen om de Palestijnen uit het grensgebied met Israël te verdrijven, mislukten en leidden tot een Syrische-Palestijnse toenadering over Zuid-Libanon, resulterend in ongehinderde aanvoer van Palestijnse uitrusting en manschappen. Weliswaar werd in juli 1977 het Syrisch-Libanees-PLO-accord van Chtaura gesloten, dat voorzag in:

- Voor geheel Libanon - externe beveiliging van de Palestijnse vluchteringenkampen door de Vredesmacht, interne beveiliging door de Palestijnen zelf;
- het terugnemen van gewapende Palestijnse eenheden op de kampen;
- Voor Zuid-Libanon - een staakt het vuren in Zuid-Libanon;
- terugtrekking van de gewapende eenheden tot ca. 15 km van de Libanees-Israëliëse grens;

PIATO 3221 SCAN: 25-09-2 4

Atta in het gebied van de Christenen

- vervanging van de teruggetrokken eenheden door geregelde Libanese troepen.

Voor wat Zuid-Libanon betreft was echter het probleem, dat de Christenen niet aan het Chtaura-accoord deelnamen, en vooral ook, dat er geen sprake meer was van het bestaan van geregelde Libanese eenheden.

Derhalve woedde de strijd in Zuid-Libanon onverminderd voort, waarbij Israëlische troepen zich rechtstreeks in de strijd mengden.

De Israëli's trokken zich terug a.g.v. het bestand in Zuid-Libanon van september 1977, dat, ook al werd met de uitvoering van het Chtaura-accoord niet een aanvang gemaakt, sindsdien redelijk functioneerde, waarbij zij aangetekend, dat incidenten zich bij voortduring voordeden, terwijl bovendien de Palestijnen bij herhaling verstoutten tot raket-aanvallen op Israël.

- c. De Palestijnse buskaping in Israël op 11 maart, waarbij 26 Israëli's het leven lieten, werd door Israël aangegrepen om in Zuidelijk Libanon in te grijpen. Op 15 maart begonnen Israëlische troepen een inval in het gebied op 4 fronten.

Op 20 maart was het gehele gebied ten zuiden van de Litani, met uitzondering van de kuststrook bij Tyre, door Israëlische troepen bezet. Bij de Israëlische operatie gaven de Palestijnen blijk van hun vermogen om te opereren als een regulier leger. De weerstand welke op enkele plaatsen werd geboden, en de wijze waarop, waren in dit opzicht een verrassing.

- d. De veiligheidsraad nam op 19 maart een resolutie aan (425), waarin werd besloten tot het zenden van 4.000 man VN-troepen naar Zuid-Libanon ter vervanging van de zich alsdan terugtrekkende Israëli's.

Met de ontplooiing van UNIFIL (United Nations Interim Force in Libanon) werd op 23 maart begonnen, waarbij zich incidenten voordeden met radicale Palestijnse facties, met name in de Saillant van Tyrus. De voortschrijdende ontplooiing van UNIFIL gaf Israël aanleiding om eind maart en in april tweemaal een partiële terugtrekking uit te voeren. Om een verdere Israëlische terugtrekking te bewerkstelligen, en gedeeltelijk met het oog op eigen doelstellingen, was er voor de PLO, Syrië en de regering in Beiroet voldoende aanleiding om tot een (voorlopig-) compromis te komen.

Eind mei kwam een Libanees-PLO-acckoord tot stand, o.a. om de gewapende Palestijnse presentie in het Zuiden te regelen, waarbij de PLO zich verbond om af te zien van provocerend optreden jegens Israël en UNIFIL. Op 1 juni '78 werd een overeenkomst gesloten tussen Syrië en de regering in Beiroet, o.a. inhoudende dat maatregelen zouden worden getroffen om het gezag van de Libanese regering over Zuid - Libanon te herstellen.

Beide accoorden leken UNIFIL's positie weliswaar eniger mate te verstevigen, maar bevatten tevens zeker voor de wat langere termijn moeilijk te handhaven bepalingen.

Op 13 juni werd de volledige Israëlische terugtrekking geëffectueerd, waarbij de laatste door Israël bezette zône werd overgegeven niet aan UNIFIL, maar aan de Christenmilities ter plaatse.

e. Vanaf 13 juni bestaat derhalve de volgende situatie in Libanon:

- Langs de Israëlische grens bezetten de Christenmilities een zône van ca. 10 km diepte. Zij zijn ca. 4.000 man sterk en beschikken, naast lichte wapens, over door Israël verstrekte Artillerie en tanks.
- Tussen deze zône en de Litani bevindt zich UNIFIL, met uitzondering van de Saillant van Tyrus, waar zich Palestijnen bevinden. Het aantal Palestijnen in de Saillant van Tyrus wordt geschat op 2.500 man (veldsterkte).
- Tussen de Litani en de Zahrani is een vacuum, dat de uit Zuid-Libanon verdreven Palestijnen dankbaar tot "hun" gebied hebben gemaakt. Hun sterkte wordt daar geschat op tenminste 3.000 (veldsterkte). In dit gebied hebben zij ook hun zware uitrusting (Art, BMP, Katjoesja's) geconcentreerd.
- In beperkte aantallen bevinden zich ook Syriërs in dit gebied, zij het gecamoufleerd. Ten tijde van de Israëlische actie in Zuid-Libanon zond Irak 600 commando's naar Libanon, vermoed als Palestijnse guerilla's, welke enige tijd hebben verbleven in het gebied rond Nabatijah. Medio 1978 werden zij teruggetrokken. Recente berichten dat zij opnieuw zouden zijn verschenen in dat gebied kunnen niet worden bevestigd.
- Ten Noorden van de Zahrani bevindt zich de (door Syrië gedomineerde) Arabische Vredesmacht. Ten Oosten van de Litani begint de Syrische presentie ten noorden van de lijn Kaukaba-Hasbaya.

Een poging van de Libanese regering eind juli/begin augustus om om een bataljon geregelde Libanese troepen naar het zuiden te zenden, naar Tibnine, werd door de Christenmilities van Majoor Haddad bij Kaukaba verijdeld. Niet ten onrechte beweerde Haddad, dat het zenden van het bataljon een Syrische aangelegenheid was. Inderdaad werd het bij zijn opmars door Syrische troepen een eindweegs begeleid en bovendien zouden zich in het bataljon vermoemde Syriërs hebben bevonden. Van het bataljon is ca. een compagnie te Kaukaba gebleven, de overige eenheden zijn teruggenomen. Netto-effect (en waarschijnlijk oogmerk) van deze actie is geweest, dat Haddad afstand heeft moeten doen van zijn claim, de wettige Libanese regering te vertegenwoordigen in het Zuiden en is "ontmaskerd" als een Israëlische pion.

f. UNIFIL omvat thans vzw. bekend:

- een Frans bataljon	600
- een Noors bataljon	750
- een Nepalees bataljon	600
- een Senegalees bataljon	650
- een Nigeriaans bataljon	600
- een Iraans bataljon	600
- een Ghanees bataljon	600
- een Fiji bataljon	600
- een Iers bataljon	600
- internationale logistieke/geneeskundige/HQ-eenheden, voor een belangrijk deel Frans, ruim 500.

Voor wat betreft de ontplooiing van deze eenheden wordt verwezen naar bijgevoegde kaart, onder enig voorbehoud in verband met recente verschuivingen.

- g. Op grond van de Resolutie 425 en de "Terms of Reference" (zie bijlage) diende UNIFIL toe te zien op de Israëlische terugtrekking en herstel van het gezag van de Libanese regering in Zuid-Libanon, en diende het voorts herleving van strijd in het gebied te voorkomen. Ondanks dat b.v. het Franse contingent pantservoertuigen met 90 mm geschut en de Ieren een batterij met zware 160 mm mortieren hebben, zijn mankracht en bewapening van UNIFIL echter relatief beperkt, hetgeen een beletsel heeft gevormd bij de uitvoering van haar taak.

Immers zowel de Palestijnen in de Saillant van Tyrus - claimend dat dit gebied niet door Israël was bezet en derhalve niet tot UNIFIL's taakgebied behoort - als ook vooral de Christenen, verzetten zich tegen pogingen van UNIFIL om de gestelde taak uit te voeren.

De Christenen, onder leiding van de Majoors Shidiaq (die overigens recentelijk is opgevolgd door zijn voormalige Adjodanten Abu Haswini en Abu Amil) en Haddad en actief gesteund door Israël, weten zich in mankracht (ca. 4000 man) en vooral zware bewapening aan UNIFIL verre superieur, en hebben uit dien hoofde bij de Israëlische terugtrekking UNIFIL kunnen verhinderen, de laatste Israëlische zône over te nemen.

UNIFIL schat bovendien, dat 400 Israëli's de Christenen met raad en daad terzijde staan. De toestemming die UNIFIL kreeg om enkele observatieposten in de Christelijke zône te heropenen, is daarbij slechts een uitzondering.

- h. Tot de taakstelling van UNIFIL behoort tevens het verhinderen van Palestijnse infiltratie in Zuid-Libanon, waarbij het gehinderd wordt door onduidelijkheid in de voorschriften mbt. het optreden. Een en ander heeft erin geresulteerd, dat tenminste 300 Palestijnen het gebied opnieuw zijn binnengedrongen, waarbij zij deels in staat waren wapens mee te nemen, deels uit tevoren aangelegde en door de Israëli's of UNIFIL niet opgeruimde geheime arsenalen te putten. De Palestijnse infiltratie, met name bedreven door FATAH, wordt door de Syriërs onopvallend gesteund.
- i. Zowel tijdens de ontplooiing van UNIFIL als ook nadien bij de uitvoering van de gestelde taken hebben zich herhaaldelijk incidenten voorgedaan tussen UNIFIL en Palestijnen, waarbij aan UNIFIL-zijde slachtoffers zijn gevallen. Bij herhaling doen zich ook incidenten voor tussen UNIFIL en de Christenmilities, welke voorzover bekend tot dusverre zonder personele verliezen zijn gebleven. Tussen het Noorse contingent en Israëlische troepen in de Golan hebben zich herhaaldelijk vuurgevechten voorgedaan.
- UNIFIL betreurt het verlies van ca. 10 doden en tenminste 25 gewonden. Het Franse contingent heeft geleden onder een geelzucht-epidemie.

j.

k. Met betrekking tot de punten 8,9 en 10 moet worden opgemerkt, dat de UNIFIL-contingenten worden gehinderd door onduidelijke voorschriften aangaande de wijze van optreden.

Een factor daarbij is zeker, dat de C-UNIFIL, de Ghanese genmaj ERSKINE zich veelvuldig onderscheidt door afwezigheid, en ook overigens zich aan de taakuitvoering van UNIFIL weinig gelegen laat liggen.

l. De laatste ontwikkelingen inz. Zuid-Libanon zijn de volgende:

Als reactie op toegenomen Palestijnse terreur in Israël voerde de Israëliische luchtmacht op 20 december, voor het eerste sinds geruime tijd, aanvallen uit op 3 Palestijnse kampen.

Het Palestijnse antwoord daarop was de beschieting van Kirjat Shmona met Katjoesja-raketten, hetwelk werd beantwoord door Israëliische artillerie-beschietingen op Nabatiyeh.

Vanaf 21 december werden de UNIFIL-troepen in staat van verhoogde paraatheid gebracht. Volgens onbevestigde berichten zou op 22 december een kleine Israëliische pantsereenheid de grens met Libanon hebben overschreden om vervolgens in vuurcontact te komen met het Noorse UNIFIL-contingent.

Zowel de PLO als Israël hebben hierover op 22 december klachten gedeponereerd bij de VN-VR. Op 25 december vond een beschieting door Palestijnen plaats van het Libanese dorp Meis el Jebel.

- m. Vooruitlopend op een nog altijd zeer onzekere toekomst in het totaal van het Arabisch-Israëliësch conflict, kan UNIFIL er wellicht toe bijdragen dat b.v. zowel Israël als de PLO enigszins gewend raken aan een door de VN te vervullen rol in het kader van enigerlei vredesregeling. Voorlopig blijft de situatie echter zeer gecompliceerd en potentieel gevaarlijk o.a. als gevolg van tegenstrijdige interpretaties van UNIFIL's mandaat, de voetangels en klemmen in de interne situatie van Libanon als geheel en het risico dat het Libanese vraagstuk, door welke partij dan ook, gebruikt kan worden om naar eigen inzicht ongewenste ontwikkelingen in het M.O. conflict te voorkomen.

